

Interview met Lex Passchier

"Het effect van het poëzieproject is nog groter dan gedacht"

De veelzijdige cultuurmaker

Lex Passchier schrijft niet alleen televisiescenario's, toneelteksten en thrillers, maar is ook ambassadeur voor Stichting Leergeld Haarlemmermeer en bestuursvoorzitter van Stichting De Aanloop. Vanuit deze laatste stichting zette hij samen met andere vrijwilligers een vertelproject op.

'Kun je me zien en horen?', vraagt hij vanachter zijn beeldscherm. Dat Lex Passchier momenteel op Kreta geniet van een zomervakantie die door corona al twee keer is doorgeschoven, weerhoudt hem er niet van om mee te werken aan een interview voor pArt. 'Niet omdat ik werkverslaafd ben - ik ben juist op zoek naar meer ruimte om op te laden en inspiratie op te doen - maar vanwege jouw deadline', lacht hij. 'Misschien komt het door corona, misschien is het mijn leeftijd, ik ben 45. Ik weet het niet. Maar ik merk dat mijn prioriteiten verschuiven. De laatste tijd houdt de vraag 'Wat vind ik echt belangrijk?' mij bezig. Ook in deze vakantie denk ik daar veel over na. Dat hectische en hijgerige, daar ben ik wel een beetje klaar mee. Na deze vakantie schrijf ik met Roos Ouwehand de laatste twee afleveringen van seizoen 5 van *Oogappels*. Ook ben ik bezig met allerlei ontwikkelprojecten: voor Videoland, voor de publieke omroepen, voor een theaterstuk en voor een onlineproject. Daarna trek ik mij tweeëneenhalve maand lang terug om een boek te schrijven.'

Klinkt goed.

'Het lijkt me heerlijk. Ik realiseer me wel dat ik in de luxepositie verkeer

Kids en Kuikens

Werken op de BSO

13 jaar tot 0

Fruit maken

Peuters knutselen

Dieren verzorgen

Kippen kuikens konijnen

Kuikens zelf gebroed

Geen namen

Wel heel zacht

Debby

"In gesprekken vanuit de vertelstroom wordt veel meer van iemands persoonlijkheid zichtbaar"

om een langere aaneengesloten periode aan een boek te kunnen werken. Natuurlijk heb ik er hard voor gewerkt om te komen waar ik nu sta. Maar ik heb ook veel mazzel gehad: dat mijn wieg op de goede plek stond, dat ik in gunstige sociale omstandigheden opgroeide en dat ik fysiek en mentaal gezond ben. Ik besef steeds meer hoeveel geluk ik daarmee heb gehad en dat niet iedereen zoveel

boft als ik. Dat besef is mijn drijfveer om ambassadeur te zijn voor Stichting Leergeld Haarlemmermeer (die kinderen uit gezinnen met weinig financiële middelen ondersteunt, zodat zij kunnen meedoen met sport, cultuur en extra schoolactiviteiten) en bestuursvoorzitter van Stichting De Aanloop (die vrijetijdsactiviteiten organiseert voor mensen met een verstandelijke handicap.) Schrijven

Vliegen

Mijn vader was piloot

Hij is met pensioen

Hij maakt dingen met hout

Niet in de keuken in de garage

Mijn moeder naait, alles gaat in kasten

Die kast moet leeg

Alles in een doos naar de moeder van Laurens

Alles moet leeg

Straks kijken of de kast nog leeg is

Lisa

Do

Maak deelname laagdrempelig.
Bijvoorbeeld door het maken van gedichten
te integreren in een bestaande activiteit.

Gebruik plaatjes of voorwerpen om iemand
in een vertelstroom te krijgen.

Maak het tastbaar: bundel teksten
en tekeningen tot een boekje
dat mee naar huis kan.

Don't

Vermijd het stellen van gesloten vragen
(ja-/nee-vragen).

Pas de teksten
van deelnemers niet aan.

Maak je niet druk als er
geen tekst op papier is gekomen.
Een leuk gesprek en echte aandacht
zijn ook al heel waardevol.

doe ik toch vooral voor mijzelf. Het
voelt goed om in deze functies mijn
vaardigheden en netwerk in te zetten
om van betekenis te kunnen zijn voor
een ánder. Iemand die misschien wat
minder mazzel heeft gehad.'

Waarom ben je voorzitter geworden van Stichting De Aanloop?

'De Aanloop kwam op mijn pad door-
dat de Rotary, waarvan ik destijds
lid was, voor deze stichting acties
organiseerde. Bovendien woon ik vlak
bij het clubgebouw. Ik had meteen op
een natuurlijke manier een klik met
de doelgroep. Sindsdien heb ik men-
sen met een verstandelijke beperking
in mijn hart gesloten. Nadat mijn
vrouw en ik samen met twaalf men-
sen van Stichting De Aanloop een
kerstmusical hadden opgevoerd in
schouwburg De Meerse in Hoofddorp
– een fantastische ervaring – ben ik
vrijwilliger geworden bij de muziek-
avonden. Om nog meer te kunnen
betekenen, werd ik daarna voorzitter.'

Hoe is het idee voor een poëzie-/ vertelproject ontstaan?

Via acteur en theatermaker Art-Jan
de Vries heb ik als schrijver bijge-
dragen aan een theaterproject van
Special Arts. Zo hoorde ik van het
poëzieproject. Ik was verrast; ge-
dichten schrijven leek mij best hoog
gegrepen. Maar Tine Veldhuizen,
directeur van Special Arts, wist mij
ervan te overtuigen dat als je iemand
in de vertelstroom krijgt, dichten
toch mogelijk is. Daarom gaf ik me
samen met twee andere vrijwilligers,
Alma Haytink en Martijn Plukkel,
op voor de training Het Gedichten-
laboratorium. Daarin speelde ook
mijn wens mee om dynamischer met
het aanbod van activiteiten van De
Aanloop om te gaan – vaker korte
projecten bijvoorbeeld. Niet alles wat
tijdens de training werd aangereikt
was voor ons bruikbaar en toepas-
baar. Maar de training leverde vol-
doende aanknopingspunten op om
in onze stichting een poëzieproject
te beginnen.'

Hoe pakten jullie het project aan?

‘De vraag “Wie doet er mee?” leverde maar één aanmelding op. Blijkbaar dachten veel mensen in onze doelgroep zelf ook dat gedichten maken te moeilijk voor hen zou zijn. Om het laagdrempeliger te maken, maakten we het schrijven van gedichten daarom onderdeel van een bestaande activiteit: de wekelijkse instuif op zaterdagmiddag. Dat werkte heel goed. De eerste keer deden er drie mensen mee, daarna werd de groep elke week wat groter.

Om iemand in de vertelstroom te krijgen, gebruiken we plaatjes van bijvoorbeeld voorwerpen, fruit, kledingstukken. Daar gaan wij op in door verdiepende open vragen te stellen. Dat levert verrassende verhalen en mooie tekstjes op. Vaak is het letterlijk opschrijven wat iemand zegt al een gedicht. Aan het eind van de middag bundelen we de teksten en bijbehorende tekeningen en geven we die als boekje mee naar huis. Het

“Het mooie is: het kan niet mislukken”

mooie is: het kan niet mislukken. Is er geen tekst uitgekomen, dan heb je toch een leuk gesprek gehad en persoonlijke aandacht gegeven.’

Hoe heb jij het poëzie-/vertelproject ervaren?

‘In het dagelijks leven zijn veel gesprekken met mensen met een verstandelijke beperking heel praktisch: wil je koffie of thee, wat eten we vanavond. Praten over waar je bang voor bent, of over wat je lekker vindt, gebeurt veel minder vaak. In de gesprekken die tijdens het project ontstonden, kwam die persoonlijke beleving juist wel aan bod, ze kwamen zelfs op papier te staan. Daardoor voelden mensen zich erkend. Alsof ineens hun eigenheid, hun persoonlijkheid werd gehoord en gezien. Het

effect was nog groter dan gedacht. De deelnemers aan het project waren enorm trots en groots op het boekje waarin hun gedicht stond. Dat was ronduit emotioneel.

Zelf vond ik het fascinerend om een kleine inkijk te krijgen in wat er in iemands hoofd gebeurt. Mensen met een verstandelijke beperking denken anders en hebben een heel eigen manier van woorden gebruiken, omgaan met taal, associaties leggen. Van jou als begeleider vraagt dit dat je alle wetten over taal, verhaalopbouw en poëzie overboord gooit en de deelnemer de stroom laat bepalen. Zo ontstaat taal vanuit de eigen kracht en creativiteit. Dat klinkt makkelijker dan het is; soms heb je toch de neiging om iets aan iemands woorden te willen aanpassen om er een gedicht van te maken. Maar dat moet je niet doen, het haalt de authenticiteit weg.’

Krijgt het project een vervolg?

‘We denken er samen met Tine Veldhuizen over na hoe we in

Lex Passchier

Lex Passchier is een Nederlands auteur van televisiescenario's, toneelteksten en thrillers. Zo schreef hij onder andere teksten voor Baantjer, Gooische vrouwen, Spangen, Oogappels, Moordvrouw en De 12 van Oldenheim. Voordat hij zich volledig op het schrijven toellegde, produceerde hij ook theaterproducties en werkte hij jarenlang als acteur. Verder spreekt hij al twintig jaar de stem in van SpongeBob.

Naast zijn schrijverschap is Lex bestuurslid van de Johan Kaart Prijs, ambassadeur van Stichting Leergeld Haarlemmermeer en bestuursvoorzitter van Stichting De Aanloop in Hoofddorp. De Aanloop is een vrijwilligersorganisatie, die verschillende vrijetijdsactiviteiten organiseert voor meer dan tweehonderd mensen met een verstandelijke beperking.

www.lexpasschier.nl
www.deaanloop.nl

het najaar met het materiaal dat we hebben verzameld kunnen toewerken naar iets van een performance. Bijvoorbeeld door teksten samen met een muzikant op muziek te zetten. Of door er een scene van te maken en die te spelen, of iemand zijn eigen gedicht te laten voordragen. Misschien gaan we het project ook op de woonlocaties van deelnemers uitvoeren om meer verbinding tussen binnen en buiten de stichting te krijgen. Verder willen we de gedichten bundelen tot een echt boekje. Dat leidt tot meer zichtbaarheid en erkenning van wat deze mensen bijzonder maakt en daarmee tot meer participatie.’

Anita Drost